

מסכת תענית דף ד.

רבא - צורבא מרבנן שכעס, אורייתא שבתוכו גרם הכעס, שיש לו רוחב לב מתוך תורתו ומשים ללבו יותר משאר בני אדם וקמ"ל דחייבין לדונו לכף זכות.

רב אשי - כל ת"ח שאינו קשה כברזל, אינו ת"ח, שנאמר "וכפטיש יפוצץ סלע", **ורבי אבא** לומד מ"וארץ אשר אבניה ברזל", אל תקרי אבניה אלא בוניה, והיינו ת"ח מקיימי עולם.

רבינא - אפילו הכי צריך ת"ח ללמד עצמו לדבר בניחותא, שהכעס רעה לאדם שנאמר "והסר כעס מלבך והעבר רעה מבשרך".

רב שמואל בר נחמני - שלשה שאלו שלא כהוגן, לשנים השיבוהו כהוגן, לאחד השיבוהו שלא כהוגן.

- **אליעזר** עבד אברהם השיבו כהוגן ונזדמן לו רבקה (ולא חיגרת או סומא).
- **שאול** בן קיש השיבו כהוגן ונזדמנה לו דוד לבתו (ולא עבד ולא ממזר).
- **יפתח** הגלעדי שאמר שכל שיוצא מדלתי ביתו יקריב לקרבן, והיה שלא כהוגן שהיה יכול להיות דבר טמא כמו כלב או חזיר, והשיבו שלא כהוגן שיצא בתו.
- רבי ברכיה** - אף כנסת ישראל שאלה שלא כהוגן, והקב"ה השיבה כהוגן.
- **כנסת ישראל** שאלו לדעת את ה' כמו שנותן גשם, וזה שלא כהוגן שפעמים שאינו מתבקש שהוא סימן קללה בקיץ, והקב"ה השיבה כהוגן שנאמר "ואהיה כטל לישראל" שמתבקש לעולם.
- **כנסת ישראל** שאלו "שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך", וזה היה שלא כהוגן שפעמים אינה נראה כשלוש בגדים, והקב"ה השיבה כהוגן שנאמר "הן על כפים חקותיך חותמיך נגדי תמיד".

(משנה דף ב.) **אין שואלין את הגשמים אלא סמוך לגשמים.**

קושית הגמ' - **מאן תנא** - סברוה שאלה והזכרה חדא מילתא היא, מאן תנא שאין שואלין אלא סמוך לגשמים?
תירוץ הגמ' - **רבא** - ר' יהושע היא דאמר מזכירין משעת הנחתו דהיינו משמיני עצרת, וזהו סמוך לגשמים, דמן החג ואילך זמן גשמים.

אביי - אפילו תימא רבי אליעזר היא, והזכרת משיב הרוח ומוריד הגשם ביום א' של חג לחוד,
 ושאלת ותן טל ומטר לברכה סמוך לגשמים לחוד.

איכא דאמרי - **קושית הגמ'** - **לימא** מתניתין ר' יהושע היא?

רבא - אפילו תימא ר' אליעזר היא, ושאלה לחוד והזכרה לחוד.

מסכת תענית דף ד:

(משנה דף ב.) רבי יהודה אומר, ביום ראשון של פסח הראשון מזכיר האחרון אינו מזכיר.
 ורמינהו, עד מתי שואלין את הגשמים, רבי יהודה אומר עד שיעבור הפסח, רבי מאיר אומר עד שיעבור ניסן?

קושית הגמ'	ברייתא עד שיעבור הפסח	משנה עד יום ראשון של פסח	סתירה ברבי יהודה
במקום ששואל ודאי מזכיר, ואין סברא לומר שאין מזכירין בחוה"מ אע"פ ששואלין.	שואל (ותן טל ומטר...)	מזכיר (משיב הרוח..)	רב חסדא
////////////////////////////////////	תרי תנאי אליבא דרבי יהודה חד תנא שואלין וכ"ש מזכירין עד שיעבור הפסח	חד תנא שאלה עד פסח והזכרה עד יום א' של פסח	עולא
לא שייך שאלה ביו"ט, ואפילו למתורגמן אינו מסתבר שהוי דבר שאין צריך לצבור אלא מחורתא כדעולא	יום ראשון במוסף ועד שיעבור היינו עד שיעבור ש"ץ ראשון ביו"ט ראשון	יום ראשון במוסף	רב יוסף
אין סברא לומר הזכרה דהיינו ריצוי במקום שאין שאלה (ואין צורך לגשם) לאחריו. אלא מחורתא כדעולא	עד שיעבור היינו עד שיעבור זמן שחיטת פסח ומפסיק במנחה של ערב פסח	יום ראשון של פסח במוסף, וכמו שמתחיל בהזכרה בלי שאלה, כן סיים ביום ראשון של פסח בהזכרה בלא שאלה	רבה

מסכת תענית דף ד'א"ר אסי א"ר יוחנן הלכה כר' יהודה

1. **קושית הגמ'** - והתנן בג' במרחשון שואלין את הגשמים, רבן גמליאל אומר בשבעה בו, וא"ר אלעזר הלכה כר"ג?
תירוץ הגמ' - אין להקשות ר' יוחנן על ר' אלעזר, ר' יוחנן פסק כר' יהודה שמתחילין משמיני עצרת, ור' אלעזר פסק כר"ג שמתחילין בז' מרחשון.

איבעית אימא - אה"נ ר' יוחנן ור' אלעזר סברי כהדדי, אלא שר' יוחנן מיירי בהזכרה שמתחילין בשמיני עצרת, ור' אלעזר מיירי בשאלה שמתחילין בז' מרחשון.

2. **קושית הגמ'** - ומי אמר ר' יוחנן הלכה כר' יהודה שמזכירין בשמיני עצרת אע"פ שאין יכול לשאול בשמיני עצרת, והא אמר ר' יוחנן במקום ששואל מזכיר, שמשמע שבמקום שאינו שואל כמו יו"ט אינו מזכיר?

תירוץ הגמ' - ההוא להפסקה איתמר, דהיינו כשפוסק לשאול בערב פסח, פוסק נמי להזכיר, אבל יכול להזכיר קודם ששואל.

קושית הגמ' - והא אמר ר' יוחנן בין בהתחלה ובין בהפסקה, דאמר התחיל להזכיר, מחתיל לשאול, פסק מלשאול, פוסק מלהזכיר?

תירוץ הגמ' - הא לן והא להו, דהיינו **לבני בבל** שיש תבואה ופירות בשדות כל חדש תשרי אין מזכירין ואין שואלין עד ז' מרחשון, וכמו שאמר ר' יוחנן התחיל להזכיר, מתחיל לשאול, **ולבני ארץ ישראל** שאוספין בתשרי מזכירין בשמיני עצרת וכמו שאמר ר' יוחנן שהלכה כר' יהודה.

קושית הגמ' - **מאי שנא לבני בבל** שיש תבואה ופירות בשדות ולכן אין מזכירין ושואלין עד ז' מרחשון, **הא בני א"י נמי יש עולי רגלים**, ואם ירדו להם גשמים קשה להם בחזירתן?

תירוץ הגמ' - זה שר' יוחנן אמר הלכה כר' יהודה להזכיר בשמיני עצרת, היינו **בזמן שאין בית המקדש קיים**.

השתא דאתית להכי - **הא והא לדידהו (בני ארץ ישראל)**, ור' יוחנן פסק כר' יהודה להזכיר בשמיני עצרת

בזמן שאין בית המקדש קיים, ופסק במקום שמזכיר שואל **בזמן שבית המקדש קיים**.

	ר' יוחנן - הלכה כר' יהודה (שמיני עצרת)	ר' אלעזר - הלכה כר"ג (ז' חשון)
1	גברא אגברא קא רמית	גברא אגברא קא רמית
2	להזכיר	לשאול

	ר' יוחנן - הלכה כר' יהודה (שמיני עצרת)	ר' יוחנן - במקום ששואל מזכיר ובמקום שמזכיר שואל
1	הא להו (בני א"י) הזכרה בשמיני עצרת	הא לן (בני בבל) שיש פירות בשדה בתשרי
2	הא להו (בני א"י) בזמן שאין בית המקדש קיים	הא להו (בני א"י) בזמן שבית המקדש קיים

מסכת תענית דף ד:

קושית הגמ' (דף ד:): - אנחנו בני בבל, שיש לנו שני ימים טובים של שמיני עצרת, איך אנו מתחילין לזכור גבורות גשמים בשמיני עצרת?

תירוץ הגמ'	מתחיל	ופוסק	וחוזר
רב	במוסף של שמיני עצרת	במנחה ערבית ושחרית	במוסף של שמחת תורה
שמואל	במוסף ומנחה של שמיני עצרת	בערבית ושחרית	במוסף של שמחת תורה
רבא, רב ששת, ואף רב הדר ביה - כיון שהתחיל, שוב אינו פוסק			